

<https://helda.helsinki.fi>

Skogarna och koldioxidfrågan

Kauppi, P.E.

Hufvudstadsbladet
1992-06-17

Kauppi, P.E. Skogarna och koldioxidfrågan (Brev till HBL). Hufvudstadsbladet 17.6.1992.

<http://hdl.handle.net/1975/396>

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Rio-avtalets konsekvenser

■ Miljöminister Sirpa Pietikäinen hörde till de första som skrev på när FN:s klimatavtal öppnades för undertecknande i Rio de Janeiro på torsdagen.

Avtalet fastslår bl.a. att industriländernas utsläpp av drivhusgaser skall nedfrysas till 1990-års nivå.

Till följd av motstånd från USA och de oljeproducerande länderna nämns det ingenting i avtalet om vilket år utsläppen skall vara nedfrysna på 1990-nivån. EG och Japan var beredda att skriva in 2000 som målår.

Detta har setts som ett stort misslyckande. Att på förhand gnälla om klimatavtalets uselhet har varit ett lätt och billigt sätt att markera att man är engagerad i miljöfrågor.

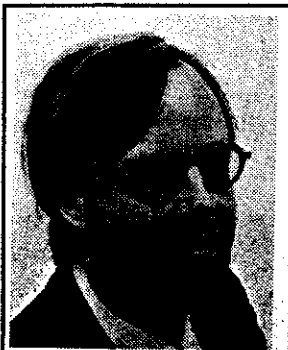
Då glömmar man problemen storlek.

Låt oss jämföra med det internationella avtalet om förbud mot ozonförstörande ämnen. De första stegen till det togs av FN:s första miljömöte i Stockholm 1972. Där grundades FN:s miljöorganisation Unep. Processen gick via ett allmännat avtal i Wien om skydd för atmosfären utan konkreta måttåtgärder till Montreal-protokollet 1987. Detta protokolls måttåtgärder var alldeles oönskade, men de skärptes till i London 1989 totalförbjud all produktion av ozonförstörande ämnen inom år 2000.

Problemet var enkelt eftersom alla ozonförstörande ämnen är produkter av kemisk industri.

Klimatet är oerhört mycket mera komplicerat. Klimatförändringen förorsakas inte av industri utan av vanliga människors levnadsstandard, sådan den avspeglas i energikonsumtion, trafik, jord- och skogsbruk m.m.

Olyckligtvis är det valår och arbetslöshet samtidigt i USA nu då Rio-avtalet förhandlades fram. President Bushs försiktighet i klimatfrågan har fördömts kraftigt av finländska miljöaktivister. Man har sett amerikernas hänvisningar till den vetenskapliga osäkerheten om klimatföränd-

Om sfps partidag tar ställning för ökad användning av naturgas bevisar den att inte ens ett välmående parti i ett välmående land bryr sig om Unced-konferensens miljöåtaganden, skriver fil.kand. Erik Wahlström som är verksam vid vatten- och miljöstyrelsens datacentral.

ringen som svepskäl för att göra ingenting som kan skada den amerikanska väljarens egoistiska intressen.

Naturligtvis har de varit det.

Osäkert

Samtidigt existerar det verkligen en vetenskaplig osäkerhet i frågan. Amerikanerna ville ursprungligen samla alla klimatpåverkande faktorer i en "korg". Det skulle sedan stå varje land fritt att besluta om vilka åtgärder man vidtog för att minska korgens totala drivhuseffekt, antingen man minskade sina utsläpp av koldioxid, ökade sina skogstillgångar eller gjorde någonting annat. Huvudsaken skulle vara att summan av korgens klimatpåverkan var den överenskomna.

Detta är alldeles konventionell ekonomisk teori i dag. Hbl innehåller ofta debattartiklar av experter som påpekar att det är så här man angriper miljöproblemen effektivt.

I själva verket har även Finland gått på samma linje. Vi har hävdats att ökningen av kolmängden som är bunden i våra expanderande skogar bör

räknas tillgodo när drivhusbalansen görs upp. Detta ingår också i det nu undertecknade avtalet. Mer om detta senare.

Amerikanerna ville få räkna in CFC-stoppet på sitt pluskonto i sin drivhuskorg. CFC-stoppet har de ju ändå förbundet sig till, så det tillgodohavandet skulle de ha fått gratis. Även vi finländare får skogarnas ökade kolnehåll gratis. Skogarna växer ju inte till på grund av någon medveten miljöpolitik, utan på grund av våra inhemska problem med virkeshandeln.

Men för mindre än ett år sedan publicerades de första forskningsrapporterna som tydde på att CFC-erna inte var så kraftiga drivhusgaser som man trott. Tidigare hade man antagit att CFC-erna, och den minskning av ozonet som de förorsakar, tillsammans skulle stå för ca 28 proc. av drivhuseffekten. I dag tror man att CFC-ernas och ozonminskningens sammanlagda drivhuseffekt är nära noll. Men helt klart är det inte. CFC-erna måste tas bort ur drivhuskorgen som Rio-avtalet stadgar om.

Därtill är det fortfarande outrett var hälften av den koldioxid som släpps ut i atmosfären årligen binds. Endast hälften kan mätas som ökade halter i luften. Resten binds i växtlighet, marken eller kanske i oceanerna — de exakta proportionerna vet man inte. Jord- eller skogsbrukets effekter kan inte ingå i någon drivhuskorg såsom de troligen borde eftersom de troligen är mycket stora.

Det finns m.a.o. goda vetenskapliga skäl att påstå att tiden inte ännu är mogen för ett klimatavtal med fastslagna utsläppskvoter och tidsramar. Detta har t.ex. hela tiden varit den engelska vetenskapliga tidskriften Natures redaktionella linje.

En bra början

Jag tycker att avtalet är en bra början. Där nämns ändå ett årtal, 1990. I och med det är riktningen angiven: användningen av fossilenergi får

inte öka. Det är t.ex. (hoppas jag) dödsstöten för många miljöväns olyckliga och oförklarliga kärlek till naturgasen. Naturgas kan endast byggas ut ifall den ersätter annan fossilkraft, t.ex. stenkolk, som läggs ner. Ifall nya naturgaskraftverk ersätter gamla kolkraftverk är det naturligtvis all anledning att vara nöjd, annars inte.

Sfp har partidag om ett par veckor. Många energimotioner har lämnats in.

Min ståndpunkt är att partidagen inte kan ta ställning för ökad användning av naturgas. Om den gör det har den visat att inte ens ett välmående parti i ett välmående land bryr sig om Unced-konferensens miljöåtaganden. Hur skulle man då kunna kräva någon solidaritet av fattigare länder?

Inte heller kan regeringen på hösten besluta om utbyggnad av fossil basenergi. Det vore vansinne att öka sina koldioxidutsläpp i full-vetskap om att de internationella överenskommelserna snart — precis som i fallet med CFC-erna — kommer att förutsätta en nedskärning tillbaka till den nivå som rådde 1990.

Skogssektorn sov

Finland räknar således sig sina ökande skogstillgångar tillgodo i drivhusbalansen. Det är glädjande.

Jag tror att skogsindustrin och skogsägarna har sovit gott under förberedelsen av den här ståndpunkten. Den har ju ingalunda varit hemlig.

Tänk på konsekvenserna. Avverkningsstoppet som har skapat dessa ökande virkesvolymerna blir permanent. Skulle rotpriserna sjunka, och skulle skogsindustrin uppleva en ny högkonjunktur, skulle man ändå inte kunna återgå till samma avverkningsstakt som förr. Kolet i våra stående skogar är ju nu reserverat för att försköna Finlands drivhusbalans. Avverkningarna kan endast ta fart på nytt om man samtidigt lägger ner motsvarande mängder fossila kraftverk.

Erik Wahlström

Kolbalansen i skogarna

■ Växande skogar binder koldioxid ur luften. Om virkesförrådet ökar fångar skogarna alltså upp och lagrar koldioxid från atmosfären. Skogsbruk är visserligen inte den viktigaste åtgärden mot växthuseffekten, utan den skall främst bekämpas genom nedskärning av utsläpp. Faktum kvarstår dock att skog i tillväxt har en viss bromsande inverkan. Klimatavtalet i Rio är tänkt att premiera kolbildning också i form av god hushållning med skogsresurser.

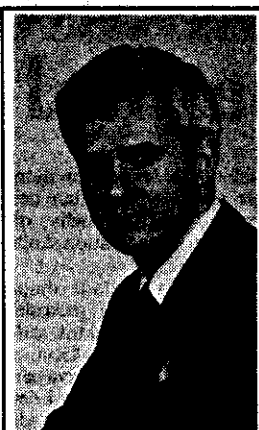
Förhoppningsvis stimulerar avtalet särskilt skogsfattiga länder i tropikerna till bättre skogsvård. Målet med nordiskt bistånd i dessa länder är att trygga behovet av brännved, foder och andra skogsprodukter med hjälp av byskogsbruk.

Byskogsbruket motverkar också växthuseffekten genom att förhindra en fortsatt förstörelse av naturskogarna och genom att direkt öka biomassan. Bland annat besöksinsatser kan innebära en respekt i kampen mot växthuseffekten.

Drivhusbalansen i Rioavtalet måste för skogarnas del framför allt ses som ett viktigt medel att stävja skogsförstörelsen i länder med minskande skogstäckte.

Det är ingen slump att virkesresurserna i Finlands skogar har ökat kraftigt under de senaste årtiondena, utan resultatet av en medveten skogsolitik. Om vi fortsätter sköta våra skogar väl, kommer denna trend inte att brytas, också om en utbyggnad av skogsindustrin äger rum.

Genom att ackumulera kol i form av växande skogstillgångar får Finland räkna sig dessa mängder till godo när drivhusbalansen beräknas. Inte bara i Finland utan i hela

Jan Heino är direktör vid Skogscentralen Skogskultur, privatavskognings svenska centralorganisation.

Norden ökar virkesförrådet, vilket innebär att mer och mer koldioxid binds för en längre tid i de nordiska skogarna.

Erik Wahlström diskuterar Rioavtalets konsekvenser i Hbl 6. 6. Han påstår att vi får skogarnas ökade kolinnehåll gratis och att detta beror på våra inhemska problem med virkeshandeln.

Om en ny högkonjunktur kommer för skogsindustrin "skulle man ändå inte kunna återgå till samma avverkningstakt som förr. Kolet i våra stående skogar är ju nu reserverat för att försköna Finlands drivhusbalans", resonerar E. W.

Finlands skogsresurser har ökat och ökar huvudsakligen på helt andra grunder än de som E. W. för fram. Ett "temporärt avverkningsstopp" har föga att göra med effekterna för Finlands drivhusbalans.

En retroaktiv premiering för tidigare ackumulering av virke kan naturligtvis inte hel-

ler komma i fråga. Kortsiktiga resonemang har inte legat till grund för Rio-förberedelserna, utan bedömningen av frågan om drivhusbalansen i skogarna har gjorts betydligt mera långsiktigt.

Skogsfolket har inte, såsom E. W. befarar, sovit inför Rio, utan aktivt deltagit i arbetsgrupper och seminarier. Miljöministeriet har lett förberedelserna med bistånd av bl.a. en brett sammansatt grupp skogsakkunniga.

Det är E. W. som missar poängen med införande av en kolbalans för de förnybara naturtillgångarna. Skogens dynamik ger Finland möjligheter att kraftigt öka avverkningsarna och samtidigt ytterligare fortsätta ackumuleringen av kol i skogarna med hjälp av god skogshushållning.

En blick tillbaka visar att det har gått tjugo år sedan tillväxt och avverkning låg i balans. Sedan början av 1970-talet har det ackumulerats alltmera virke i våra skogar.

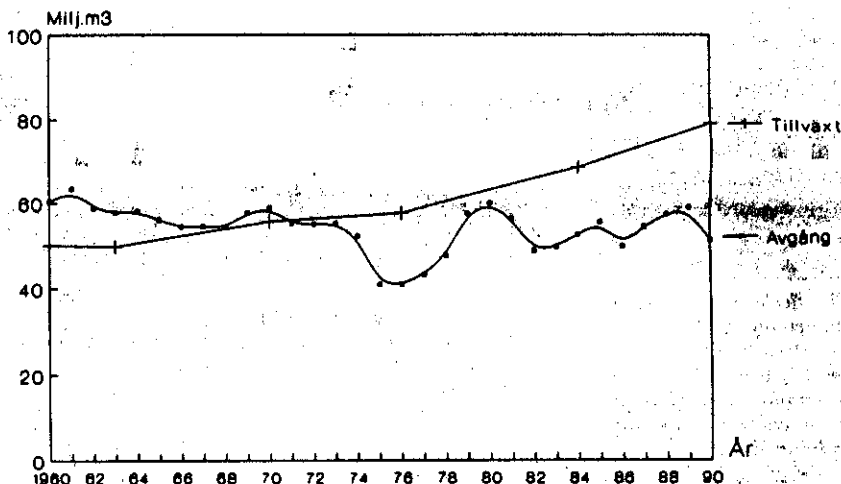
I dag ligger uttaget, som ett medeltal för de senaste åren 25-30 miljoner under årtillväxten. Också om de mest optimistiska visionerna, exempelvis enligt SKOG 2000 går i uppfyllelse, överstiger tillväxten för en lång period framöver avverkningsarna avsevärt.

Bland annat anläggningen av ny skog på tidigare åkermark och en fortsättning av den normala, goda skogsvården bidrar till att tillväxten från nuvarande 80 miljoner per år ytterligare stiger. Uthålligheten i vårt skogsbruk kommer således att ytterligare förstärkas.

Därför har vi, ur nationell synvinkel, lätt att gå med på ett avtal som innehåller en kolbalans också för skogen.

Jan Heino

FINLANDS SKOGSBALANS 1960-1990

□ Den årliga tillväxten i Finlands skogar har ökat med drygt 40 % under efterkrigstiden. Om den totala avgången skulle ökas till samma nivå som tillväxten kunde avgången omedelbart höjas till 80 miljoner kubikmeter per år. Trots detta skulle virkesförrådet och därmed också vår kolbalans förbli oförändrad.

Skogarna och koldioxidfrågan

I egenskap av medlem i den finländska skogsgrupp som utsågs förbereda Riokonferensen vill jag kommentera Erik Wahlströms (6. 6) och Jan Heinos (10. 6) debatt om skogsbruket och koldioxidfrågan.

Hälften av trämaterialets torrsvikt är kol. Vi transporterar därmed stora kolmängder i form av virke och skogsindustriprodukter. Skogssektorn inverkar på Europas koldioxidbalans: hyggesreserverna, till exempel, som ackumuleras i skogarna både i Finland och i de övriga europeiska länderna binder en koldioxidmängd som motsvarar fem procent av koldioxidutsläppen från Europas energiproduktion, industri och trafik. Om så önskas, kan skogssektorn utvecklas så att man med avsikt binder koldioxid och reducerar koldioxidets ökningstakt i atmosfären. Tänkbara metoder är de följande:

1) Man ökar på skogarnas virkesförråd. Detta innebär att gallringarna minskas och rotationsperioderna förlängs. Nya planteringar till exempel på åkermark har betydelse på lång sikt.

2) Man använder trä och träförädlingsprodukter för att ersätta produkter som plast och cement, som producerats med avsevärt större utsläpp av koldioxid är vad som är nödvändigt inom skogssektorn.

3) Man utvecklar och använder långlivade träbaserade produkter. Därmed ökar man de stående kolreserverna i samhället.

4) Man ersätter fossila bränslen med fasta, gasformiga och flytande träbaserade bränslen.

5) Man utvecklar utnyttjandet av returpapper och returkartong. Därmed ökas de träbaserade produkternas förmåga att ersätta oförnybara resurser.

6) Man uppsamlar förbrukade träbaserade material — papper, kartong, virke osv. — i gamla kolgruvor eller motsvarande

förråd där förmultningen förhindras. Det är alltså möjligt att inte bara utnyttja existerande utan också skapa nya fossila resurser.

Klimatkonventionen i Rio omnämner den första metoden dvs. ökning av virkesförrådet i skogarna. Denna, liksom den femte metoden, återanvändningen av produkter, innehåller vissa risker från den finska skogssektorns synvinkel (se E. W:s kommentar den 6 juni). Men riskerna bör vägas mot de möjligheter skogssektorn har att medverka positivt i koldioxidfrågan.

Pekka Kauppi
docent

Skogsforskningsinstitutet